

земи въ пълна стопанска изолация отъ другитѣ народи. Поради това и най-голѣмото дебуше на България по море, — Варна, — презъ 15 в. загубило търговското си значение, което е имало по-преди.

Първитѣ стопански връзки на варненското пристанище презъ ранната епоха на турското владичество сж били само локални. Мѣстнитѣ търговци отъ града, съ ограничени товари, не сж отивали по-далеко отъ Цариградъ. Подобно е било положението презъ цѣлия 15 в. Първитѣ опити на Дубровникъ да влѣзе въ редовни стопански връзки съ Турция отъ 1442 и 1459 година не засѣгали търговията на Варна. При все, че споредъ нѣкои източници, $\frac{3}{4}$ части отъ търговията на дубровчанитѣ се е извършвала презъ това време по море и само $\frac{1}{4}$ по сухо, до края на 15 в. тѣ едва ли сж били успѣли да оживятъ наново търговския пѣтъ до Варна по море. Първитѣ редовни стопански връзки между Дубровникъ и Варна не могли да се установятъ по-рано отъ началото на 16 в., т. е. нѣколко десетки години следъ заселването на дубровчанитѣ въ София и Пловдивъ. Морския трафикъ презъ Варна се засилва едва следъ като дубровчанитѣ сж успѣли да организиратъ износа на сурови кожи отъ българскитѣ земи, което не е могло да стане преди тѣ да заседнатъ здраво въ вжтрешността на полуострова.

Първитѣ сведения, които сж запазени за стопанскитѣ връзки на дубровчанитѣ по нашето черноморско крайбрѣжие, сж отъ срѣдата на 16 в. Това сж нѣколко нотариални договори, вписани въ архивитѣ на републиката, съ които се осигурявалъ морския транспортъ на кожи отъ Варна за Анкона и Дубровникъ. Както ще се види подробно по-нататъкъ, града Анкона е билъ главния пазаръ на сурови произведения отъ българскитѣ земи въ продължение на цѣли три вѣка¹⁾. Понеже града Дубровникъ самъ по себе си е представлявалъ ограниченъ, малъкъ пазаръ за такива стоки, то дубровчанитѣ взели въ свои рѣще износа на сжщитѣ стоки за разни италиянски тържища — Анкона, Венеция, Генуа и др. Дубровчанитѣ давали за тази търговия не само свои кораби, но и самитѣ търговски посрѣдници и необходимитѣ капитали.

За да идватъ дубровчанитѣ въ Варна и закупуватъ стоки, навѣрно въ града сж били засѣднали нѣколцина тѣхни сънародници като колонисти. Действително, още първия документъ, който хвърля свѣтлина върху износа на стоки отъ варненското пристанище, е съставенъ въ града Варна. Презъ 1558 г. въ този градъ е билъ сключенъ осигурителенъ договоръ отъ дубровчанина Марино ди Пиеро ди Гради за превозване на говежди кожи отъ Варна до Анкона. Кораба „Св. Катерина“, който трѣбвало да ги пренесе, билъ собственостъ на прочутата дубровнишка фамилия Працати. Уговорено било кораба да се управлява отъ Франческо ди Джиовани Боровиновичъ. За превоза на волскитѣ и кравешки кожи (*coeri de Varna bovini e vachini*) на брой 4070, следвало да се заплати навло 66 скуди и 8 grosети, дубровнишки монети. Стоката била предназначена за Биаджио ди Франческо Гюрас-

¹⁾ ср. по подр. току що излѣзлата ни статия „Търговията на България съ Анкона презъ 16 и 17 в. по нови извори“ въ Известия на историч. д-во кн. VIII—IX стр. 1—44.